

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 5. Vtrum Deus cognoscat entia rationis, & illa faciat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

Disp. XII. De entibus rationis. Quæst. V. 301

conceptu idonea obiecta sunt humani iudicii pro statu præfenti; omnia enim talia actus quidam sunt ex conceptu suo respectu subiecti ad terminum, atque adeo relationes rationis: cum nihil nos iudicare possimus non conceptum per modum actus, ut disputat. 2. q. 4. & sæpe alibi ostensum est. Sunt autem omnes actus obiectivi à nobis iudicabiles imprimis relationes rationis supposititiæ; fictæ autem relationes insuper erunt, qui fuerint falsò iudicabiles affirmatiuè; quando verò negatiuè iudicabiles falsò fuerint; tunc negationes eorum fictæ, atque adeo rationis erunt. Ex quo patet, ens rationis formaliter prout sub iudicio humanum pro statu præfenti cadit; aut potest cadere, sufficienter, & adæquatè diuidi in relationem, & negationem. Cum quo stat illud, etiam ut sic, per omnia prædicamenta Aristotelica, imò, & ultra vagari; ut vagatur haud dubiè conceptus obiectiuus actus, etsi sit ille respectiuus, ut ex dictis disputat. 8. colligere est.

59 Vnde assero quintò: ens rationis fictitium in decem prædicamentorum genera, imò in alia plura diuidi posse. Possunt enim citra dubium ab intellectu concipi substantia, quantitas, relatio, actio, passio, qualitas, &c. quæ cum quoad existentiam tum quoad varia prædicata quidditatiua signèta quedam, atque adeo entia rationis fictitia sunt: necnon alia præterea mixta, aut per identitatem, aut aliter ex diuersis dictorum generum, specierumque ipsorum prædicatis, omni talium prædicamentorum combinatione facta. Quo genera figmentorum rationis in infinitum creuant propemodum. Ens verò rationis supposititium ad ea saltem prædicamentorum genera poterit extendi, ad quæ se extendant sensibilia phantasmata in quibus, ut in substitutis à nobis cætera obiecta cognoscuntur; ut sunt quantitas, relatio, qualitas, ubi, situs, &c. atque adeo etiam ad genera, quæ ex mixtione eorum resultant.

60 Quintò denique assero: ens rationis fictitium, aut simplex penitus, aut compositum ex partibus esse posse, utque aut formaliter; seu per rationem tantum, aut realiter, seu quasi realiter distinctis. Si sit simplex, totum erit fictum quoad prædicatum, siue existentiale, siue quidditatiuum, secundum quod est fictum, ut constat. Compositum autem aut ex omnibus partibus fictis, aut ex aliquibus fictis, vel vna tantum, ex cæterisque non fictis, atque adeo veris constare potest. Vna tamen, ut minimum necessariò ficta esse debet, ut compositum fictum sit, iuxta doctrinam statutam quæst. 2. Nomine autem partitis semper complector etiam partium vnionem, seu coniunctionem cuiusvis generis. Quæ omnia ex dictis in superioribus satis superque nota sunt. Ens verò rationis supposititium semper est compositum quasi physicè saltem ex partibus integran-
tibus etiam supposititiis: quia phantasmata substituta pro aliis obiectis cognoscendis ex partibus saltem integran-
tibus tum extensionis, tum etiam intensi-
onis sunt semper composita, ut constat ex dictis disputat. 1. quæst. 2. & disputat. 2. q. 3.

QVÆSTIO V.

*Utrum Deus cognoscat entia rationis,
& illa faciat?*

61 Prima sententia est, Deum non solum non facere entia rationis, sed neque cognoscere illa ad Pharus Scient. Tom. 1.

huc ut facta, aut factibilia per intellectum creatum. Ita Vasquez 1. part. disputat. 118. cap. 3. cui subscribere Turrian. in select. opuscul. disputat. 4. dub. 4. & 8. Alarc. disputat. 3. de scient. cap. 6. Secunda sententia extremè opposita, est, Deum etiam independentem ab intellectu creato cognoscere entia rationis, & illa facere. Ita Egid. de Præsentat. lib. 5. de beatit. quæst. 6. art. 10. Fonsec. lib. 4. Metaph. cap. 2. quæst. 6. sect. 14. Ioann. Marti. Complutensis in log. disputat. 2. quæst. 2. Arriag. disputat. 6. Metaph. a num. 44. Oued. disputat. ultim. Metaph. punct. vlt. & docti Recentiores. Apud quos aliqui sententiæ consentiunt etiam Canarien. 1. p. q. 28. art. 2. disp. 2. dub. 3. Molin. ibidem disp. 5. concl. 5. Valent. 1. part. quæst. 14. artic. 9. punct. 7. & alij. Tertia sententia est, Deum cognoscere quidem entia rationis independentem ab intellectu creato; illa verò, ut sic non facere: quia cognoscit per dissensum. Sic sentiunt Soar. Arrub. Heriz. Ruiz, & alij mox citandi. Quarta sententia est, Deum cognoscere entia rationis prout facta, aut factibilia ab intellectu creato; illa verò ut sic non facere. Ita Soar. in Metaph. disp. 7. sect. 1. & disp. 54. sect. 2. & lib. 1. de essent. & attrib. cap. 13. & lib. 3. cap. 3. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Fasol. 1. p. q. 14. art. 9. dubit. 2. Machin. disp. 26. sect. 1. Gonz. disp. 39. sect. 1. Heriz. disp. 8. cap. 1. Ruiz. disp. 17. de scient. sect. 2. Petri. Hurt. disp. 19. Metaph. sect. 6. & alij. Quinta denique sententia est, Deum cognoscere entia rationis prout facta, aut factibilia ab intellectu creato, atque etiam illa per talem cognitionem facere. Ita Lorca 1. 2. disp. 25. memb. 1. Arrub. 1. part. disp. 34. cap. 7. cum aliis à eo relatis.

Propositio 1.

Deus entia rationis supposititia formaliter, quæ talia sunt, non solum non facere; sed neque cognoscere potest.

Hæc est sententia P. Vasquez, atque adeo etiam suorum: quanquam enim ille differentiam entis rationis supposititiæ, & ficti distinctè, & expressè non videatur agnouisse; tamen, ut erat ingenij acuti, & profundi, in hanc incidit veritatem. Planè enim loquitur de ente rationis non conceptibili, nisi per species alienas, quale est supposititium, & illud fictum, cuius conceptio à supposititio dependet, de quo proposit. 2. Vnde sententia eius verissima est: & quod ad præsentem propositionem attinet probatur facillè: quia cognoscere ens rationis supposititium quæ tale, aliud non est, quàm habere pro obiecto ipsum conceptum obiectiuum, in quo illud consistit: habere autem pro obiecto talem conceptum obiectiuum idem omnino est, atque cognoscere rem, quæ cognosci intenditur aliter, quàm est in se; atque adeo non in ipsamet, sed in alieno substituto; siquidem talis conceptus obiectiuus hæc duo dicit vnum quodque suo modo, & substitutum terminans cognitionem non pro se, sed pro re, quæ cognosci intenditur, & rem ipsam non in se, sed in substituto ipso cognitam, prout constat ex latius dictis disputat. 2. quæst. 3. Ast Deus, rem, quæ cognosci intenditur aliter, quàm est in se, atque adeo in substituto aliquo cognoscere non valet, ut est notum: quia talis modus cognoscendi valdè imperfectus est. Ergo Deus non potest habere pro obiecto conceptum obiectiuum, in quo consistit ens rationis supposititiū, & consequenter neque ipsum ens rationis supposititium, quæ tale cognoscere. Quod si cognoscere non potest, neque poterit facere, cum

- cum nequeat aliter illud fieri, quam per sui cognitionem, ut constat.
- 63 Dices: Deus clarissime scit, me cognoscere, & facere ens rationis supposititium: ergo nequit non clarissime etiam cognoscere illud. Concesso antecedente; distinguo consequens. Nequit non cognoscere illud formaliter, quia tale, nego: fundamentaliter, siue quoad fundamenta, ex quibus relatè tantum ad meum intellectum consurgit, concedo. Est dicere. Deus cognoscit meam cognitionem, & substitutum, & rem in substituto à me cognitam, ut sunt in se; quibus clarissime penetratis, clarissime scit, me talem rem in tali substituto cognoscere; ipse tamen non cognoscit illam in substituto, prout opus erat, ut cognosceret ens rationis supposititium à me cognitum, & factum formaliter, quia tale. Quemadmodum Deus causat meam libertatem actus primi, & actionem physicam mei peccati, & tamen non causat peccatum formaliter, quia tale: quia illa actio dumtaxat est peccatum formaliter, prout liberè nascens à me.
- 64 Hinc deprehendes, quomodo Deus cognoscat, me distinguere per rationem formalitates identificatas realiter, quin ipse distinguat illas, aut distingas concipiat: tum me adunare per rationem sub vno conceptu vniuersali plura inter se distinguere realiter, quin ipse illa adunet, aut adunata concipiat. De quibus in sequentibus disputationibus plura dicenda sunt.
- 65 Quod autem de Deo dictum est in propositione, eodem iure venit dicendum de creaturâ, quatenus cognoscente cuncta per proprias species, atque ad eodè prout sunt in se, ut satis ex se est notum.

Propositio 2.

- 66 Illa item entia rationis ficta, quæ solum per species alienas conceptibilia sunt, iuxta doctrinam statutam n. 18. neque fieri, neque cognosci possunt à Deo formaliter, quia talia sunt.
- Est clarum: quia cum Deus per species alienas nihil possit concipere ob imperfectionem, quam fert secum hic cognoscendi modus, ut constat; plane consequitur, non esse à Deo ea obiecta conceptibilia, quæ solum per species alienas conceptibilia sunt; qualia sunt entia rationis ficta, de quibus agit propositio. Quod autem talia entia rationis dentur, ut in eâ supponitur, ex loco, quem citat, ex aliisque citatis ibi petendum est. Itaque Deus concipere nequit, & consequenter neque facere identitatem fictam extremorum, quæ re ipsâ distincta sunt, neque distinctionem fictam extremorum, quæ re ipsâ sunt identificata, neque alia figmenta, quæ hæc inuoluunt, &c. De quibus *locis citatis* monstratum est, per species proprias, & in se ipsis nequiquam conceptibilia esse, sed tantum per species alienas, & in alienis substitutis, qualiter à nobis passim concipiuntur, atque finguntur.
- 67 Dices: Deus clarissime scit, me concipere Angelum identificatum cum homine. Ergo nequit non apprehendere Angelum identificatum cum homine: repugnat enim cognoscere cognitionem de identitate Angeli, & hominis, tali identitate prorsus ignotâ, & non conceptâ, seu apprehensâ. Respondendo, scire quidam Deum clarissime, me cognoscere Angelum identificatum cum homine; ad id tamen opus non esse, quod ipse apprehendat formaliter talem identitatem, utpote, quæ à me non in se, sed in alieno substituto cognoscitur; sed sat est, quod inti-

mè penetret naturam meâ cognitionis, & principiorum, quibus inducor ad eam elicendam, & substituti, quod mihi est loco talis identitatis: his namque benè penetratis, clarè scit Deus, Angelum, & hominem in eiusmodi substituto mihi apparere identificatos, quin ipsi Deo appareant identificati; sed prorsus distincti, ut sunt in se. Ex quo patet ad cognoscendam cognitionem de identitate Angeli, & hominis non in se cognita, sed in alieno substituto necessarium non esse, quod ipsa identitas in se formaliter concipiatur (ut sic enim non est conceptibilis), sed sufficere quod concipiatur fundamentaliter, & quasi æquiualeuter: quâ ratione censenda est concipi ab eo, qui penetrat cognitionem de illâ in substituto, principiaque ipsius cognitionis, & substitutum ipsum, & cætera cuncta, quæ interueniunt, ut sunt in se.

Instabis. Cognitionis humana de identitate Angeli, & hominis intrinsecè respicit talem identitatem, utpote cuius cognitio, & representatio est suapte naturâ, & essentiâ: at nullus respectus, siue relatio sine suo termino cognosci potest, ut fert vulgatum axioma receptum ab omnibus ut certissimum: igitur cognitio humana de identitate Angeli, & hominis à Deo cognosci non potest sine ipsâ identitate, atque adeò Deum talem cognitionem nequit cognoscere, quin simul cognoscat talem identitatem. Distinguo maiorem syllogismi. Cognitionis humana de identitate Angeli, & hominis intrinsecè respicit talem identitatem in se ipsâ, nego, in alieno substituto, quo solum pacto est cognitio, atque representatio eius concedo, & concessâ minore, nego consequentiam. Itaque cognitio humana de identitate Angeli, & hominis non respicit intrinsecè talem identitatem respectu per se terminato ad ipsam (prout opus erat, ut sine ipsâ cognosci non posset, iuxta propositum axioma, quod fateor verissimum esse) sed respectu per se terminato dumtaxat ad substitutum subrogatum pro illâ, eoque solum iure ad illam per substitutum, quatenus hoc in tali terminatione vicem illius gerit. Quo fit, ut nihil sit, quod prohibeat, talem cognitionem cognosci à Deo, non cognitâ tali identitate formaliter. Et quamvis talis cognitio suapte naturâ, & essentiâ sit cognitio talis identitatis, potius quam alterius obiecti in substituto alieno, quatenus essentialiter connotat, siue respicit ex parte intellectus principia, quantum est ex se notificatiua ipsius identitatis præ aliis obiectis, iuxta doctrinam vniuersalem statutam *disputation. 2. quest. 3.* hinc tamen non fit, talem cognitionem adhuc remotè, & mediis dictis principis respicere per se identitatem, cuius in substituto alieno cognitio est: quia esse dicta principia ex se notificatiua talis identitatis præ aliis obiectis, non est habere illa re ipsâ respectum aliquem intrinsecum ad talem identitatem præ aliis obiectis, sed habere talem naturam, quæ à nobis solet explicari per talem respectum; alioquin quando principia sunt ex se notificatiua vnius formalitatis præ aliis eiusdem rei, iuxta dicta à nobis loco citato, dicendaque *disputat. 13. quest. 9.* respectu intrinsecum per se respicerent vnam formalitatem, & non alias identificatas cum illâ, quod est impossibile, ut apparebit ex dicendis dicta *quest. 9.*

Rursus instabis. Deus scit iudicium humanum de identitate Angeli, & hominis esse falsum: ergo scit, non dari a parte rei identitatem Angeli, & hominis per tale iudicium affirmatam; liquidem in eo consistit iudicium esse falsum quod

quod non detur à parte rei obiectum affirmatum per illud: sed nequit Deus scire, non dari à parte rei identitatem Angeli, & hominis, nisi illam concipiat: quia Deus iudicio negatio nihil à se non apprehensio negare potest, ut est notum: Ergo. Respondedo, scire quidem Deum iudicium humanum de identitate Angeli, & hominis esse falsum; ad id tamen opus non esse, quod iudicio negatio cognoscatur, non dari à parte rei talem identitatem, sed sufficere, quod sciat iudicio affirmatio, Angelum, & hominem à parte rei esse extrema distincta, & tamen per tale iudicium humanum affirmari identitatem. Quod scire potest, non cognitum eorum identitate formaliter: sed fundamentaliter tantum, & quasi æquialiter, prout explicuimus.

70 Ex dictis circa hanc propositionem colligitur: ad nullum figmentum cognoscendum formaliter, quia tale esse Deum necessitatum ex eo, quod cognitionem de illo habitam per speciem alienam cognoscit, etsi illud sit ex genere eorum, quæ per species proprias, & consequenter ab ipso Deo conceptibilia sunt, iuxta dicenda: quia cognitio per speciem alienam habita non ita respicit obiectum in alieno substituto per ipsum cognitum, ut nequeat cognosci sine illo, quæ ratione explicatum est. Cum tamen ex eo, quod Deus cognoscit cognitionem creatam siue existentem, siue possibilem habitam per speciem propriam de quouis figmento, necessitatus maneat ad tale figmentum concipiendum: quia omnis cognitio per speciem propriam habita intrinsecè, & per se respicit suum obiectum, atque adeo sine illo cognosci non potest; in quo à cognitione habitam per speciem alienam differt. Et quoniam nullum est figmentum per propriam speciem conceptibile, quod per aliquam cognitionem creatam per propriam speciem habitam cognosci non possit, nullum est, quod non veniat cognoscendum à Deo dependenter à cognitione aliqua sui creatæ, siue ex vi cognoscendi illam, ut iam expono.

Proposito 3.

71 Omnia entia rationis ficta per proprias species conceptibilia, iuxta doctrinam statutam n. 18. tum dependenter à cognitione creatæ sui, tum prorsus independenter ab illa cognoscuntur à Deo.

Dependentem quidem: quia nullum est eiusmodi figmentorum, quod per cognitionem creatam habitam per speciem propriam cognosci non possit. Ergo, dum Deus cuiusvis eorum talem cognitionem siue existentem, siue possibilem cognoscit, necessariò, & illud cognoscit, iuxta dicta num. præced. omnia ergo illa cognoscuntur à Deo dependenter à cognitione creatæ sui. Quod autem nullum eorum sit, quod per cognitionem creatam habitam per propriam speciem cognosci non possit. Tum satis ex se videtur notum, quatenus ex nullo capite repugnare videtur, quod cognoscatur per cognitionem creatam habitam per speciem propriam; id, quod aliàs per speciem propriam ponitur cognoscibile. Tum inde probatur: quia de facto multa sic cognoscuntur, & cæterorum omnium eadem prorsus ratio est. Nos enim per propriam speciem cognoscimus innumera sensibilia phantasmata quoad existentiam ficta, & Angeli per propriam speciem apprehendunt existentias ficticias omnium eorum obiectorum, quæ verè iudicant non existere iudiciis negatiuis: cum nihil non apprehensum ab illo intellectu negari possit, ut est notissimum.

Pharus Scient. Tom. 1.

Independentem autem ab omni cognitione creatæ prædicta omnia figmenta cognosci à Deo inde probatur primò: quia hoc ipso, quod illa per proprias species, atque adeo in se ipsis conceptibilia sunt, verè etiam in se ipsis sunt iudicabilia tum affirmatiue quoad veritates quiditatiuas, quas habent ex suo conceptu obiectiuo; tum negatiue quoad veritatem existentialem, quæ carent: ergo Deus, quem nihil verè iudicabile latere potest, iudicio negatio negat, talia figmenta existere. At nihil non apprehensum ab illo intellectu negari potest, ut est notissimum. Ergo Deus apprehendit existentiam, quam negat talium figmentorum, quæ existentia ficticia est, cum vera sit eorum non existentia, ut ponimus. Et quidem negare Deum existentiam omnium rerum possibilem, quæ verè non existunt earundemque subinde ficticiam existentiam, quam negat, concipere, indubitatum est. Quidni igitur negabit existentiam chymerarum impossibilem, quæ perinde ac res possibiles in se ipsis sunt conceptibiles, earumque subinde ficticiam existentiam concipiet? Certè, dum ipse ait Deuter. 32. *Videte, quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me*, existentiam alterius Dei manifestè negat; eandemque subinde existentiam alterius Dei, quam negat, concipit, quæ tum ficticia, tum etiam impossibilis est. Eodemque modo circa alia huiusce generis figmenta se habet.

Secundò probatur id ipsum: quia certum est, 72 Deum cognoscere omnia obiecta conditionata in se vera: cum nihil ab ipso ignorari possit, quod in se habet veritatem; sed nullum est figmentum in se conceptibile sub cuius hypothese non dentur aut aliud, aut plura obiecta conditionata in se vera (quandoquidem sub cuiusvis hypothese ipsummet, ut minimum, & quæcunque sunt ipsi annexa in se sunt vera conditionatè,) & nullum talium obiectum cognosci potest, non cognito figmento ipso, ut est notum. Ergo nullum est fundamentum in se conceptibile, quod non cognoscatur à Deo. Declaremus hæc per exempla. Deus cognoscit hoc obiectum conditionatum. *Si Petrus existeret, loqueretur*; & cætera omnia similia de conditione possibili, & absolute non existente. Ergo concipit ex parte hypothesis existentiam Petri, & omnium similium conditionum; quæ tamen existentia re verè non dantur; atque adeo figmenta sunt. Similiter Deus cognoscit hoc obiectum conditionatum: *Si secundus Deus existeret, duplex Deus existeret*; & cætera omnia similia de conditione impossibili in se conceptibili. Ergo concipit ex parte hypothesis existentiam secundi Dei, & omnium similium conditionum; quæ existentia re verè non dantur; atque adeo figmenta sunt.

Omnia igitur figmenta per proprias species, atque adeo in se conceptibilia concipiuntur à Deo, tum ex vi cognoscendi aliquas cognitiones creatas ad illa terminatas; tum ex vi cognoscendi alias veritates obiectiuas, quæ sine illis nequeunt cognosci; cuiusmodi sunt, tum veritates negatiue, quæ eorum existentiam remouent; tum veritates conditionatæ, quæ dantur sub hypothese existentia eorum. Porro figmenta per proprias species, atque adeo in se conceptibilia dumtaxat sunt existentia fictæ rerum in se conceptibilium tam possibilem, quam impossibilem. Nam cætera earum prædicta ficticia non ad statum existentialem, sed ad quiditativum spectantia, ut quando concipitur possibile, quod

quod est impossibile, & impossibile, quod est possibile, &c. non sunt conceptibilia in se, sed tantum in substituto alieno, utpote inuoluentia in conceptu suo aut identitatem fictitiam extremorum in se distinctorum, aut distinctionem fictitiam extremorum in se identificatorum, quæ in se non sunt conceptibiles, iuxta *superius* dicta.

75 Dices. Non minus identificatur existentia cum re existente, quam possibilitas cum re possibili. Ergo si per propriam speciem non potest concipi possibilis res, quæ in se non est possibilis, neque poterit concipi existens res, quæ in se non est existens. Concesso antecedente; nego consequentiam. Quia concipere existentem rem verè non existentem non est identificare illi formalitatem, quam secum re ipsa identificatam non habet, sed ponere illam cum omnibus, & solis suis formalitatibus in statu, in quo verè non est; nimirum in existentiali. Quod bene per species proprias præstari potest. At concipere possibilem rem in se non possibilem est identificare illi formalitatem, quam secum re ipsa identificatam non habet, quod nequit per proprias species fieri, ut ponimus ex *locis citatis*. Etenim esse rem existentem non est habere ex conceptu suo quiditatem, quam non haberet, si non esset existens; sed tantum habere statum, quem non haberet, scilicet existentialem. Esse verò rem possibilem, habere quiditatem est ex conceptu suo, quam non haberet, si non esset possibilis, iuxta doctrinam suprà expositam *disputat. 10. quest. 1.* Quo fit, ut res non existens cum tota sua quiditate, atque adeò etiam cum existentia secum ex conceptu suo identificata concipi possit per speciem propriam. Quo casu existentia eius defectu status existentialis, quem non habet, conficta erit; cum tamen res non possibilis, si concipiatur cum tota sua quiditate, prout per speciem propriam debet, possibilis concipi nequeat, utpote quæ ex conceptu suo, nec per possibilitatem identificatam secum, nec aliter vllomodo possibilis est.

76 Hactenus dictum esto de figuris positivis per proprias species conceptibilibus, de quibus potissimum est sermo in præsentī propositione. Iam de negativis dico breviter, eatenus etiam sub diuinum intellectum cadere, quatenus Deus sub eorum hypothese multa obiecta conditionata habentia in se veritatem citra omne dubium cognoscit, tum de possibili, tum de impossibili conditione. Cognoscit enim hæc, & similia: Si Adamus non peccaret, Christus non veniret: Si Iudas natus non esset, melius ei fuisset: Si Deus non existeret, cuncta deficerent, &c. In quibus ex parte hypothese negatio existentie non vera, atque adeò fictitia ponitur, sub apprehensionemque subinde Dei remotiuam, seu negatiuam facientem talem hypothese cadit. Negatio quippe à nullo intellectu cognoscente per proprias species potest cognosci positivè, ut *disputat. 6. quest. 3.* statum est. Vnde patet, Deum independentem à cognitione creatâ cognoscere huiusmodi negatiua figurata: dependentem autem non videtur item illa cognoscere; sicut cognoscit positiva: Quia ex vi cognoscendi cognitionem creatam de quouis eorum habitam per speciem alienam, non tenetur illud cognoscere (sicut nec tenetur cognoscere figuramentum positivum, iuxta *superius* dicta) siue positiva sit, siue negatiua talis cognitio. Ex vi autem cognoscendi cognitionem creatam de quouis eorum habitam per speciem propriam, quæ solum negatiua esse potest, iuxta dicta

nuper, solum tenetur Deus cognoscere positivè rem positivam veram, cuius illa natura sua negatio intentionalis est: quia solum ad talem rem dicit eiulmodi cognitio respectum recessiuum, quo negat illam; non verò tenetur Deus rem ipsam suâ cognitione negare, siue negativè cognoscere, prout opus erat, ut figuramentum negatiuum sub diuinam caderet cognitionem. Quæ omnia ex dicendis *Tract. de scientia, de natura diuinarum cognitionum* amplius constabunt.

Propositio 4.

Entia rationis ficta per proprias species conceptibilia per nullum iudicium, quæ tale; sed tantum per simplicem apprehensionem cognoscuntur à Deo.

Imprimis enim figurata positiua per iudicium affirmatiuum nequeunt cognosci à Deo: quia cum verè non sint, ut cognoscuntur, atque adeò obiecta quadam de suo falsa sint, ut constat ex hactenus dictis, si Deus iudicio suo affirmaret illa, planè falleretur: Quod ei repugnat manifestè: Quo eodem titulo figurata negatiua iudicatiue, seu per iudicium negatiuum à Deo cognosci non possunt: quia falleretur pariter. Deinde figurata positiua per iudicium negatiuum prout tale nequeunt cognosci à Deo: quia sub iudicio negatiuum diuinum, quod necessario est verum, sola veritas obiectiua negatiua cadere potest, quæ non in positione, sed in remotione obiecti negati consistit, ut est notissimum. Et licet obiectum, quod negatur non possit non intellectui representari, atque adeò positivè concipi, ut negetur; huiusmodi tamen positiua obiecti negandi conceptio, nequit non esse in Deo apprehensio simplex, ne Deus per illam fallatur, iuxta dicta nuper; siue illa sit cum iudicio negatiuo identificata, siue distincta; & præiudicium ad illud, quæ ratione diuini actus inter se distinguuntur. Vnde etiam patet, figurata negatiua per iudicium positivum diuinum cognosci non posse: quia huiusmodi iudicium prout tale solum habet pro obiecto veritatem positivam, quam adstruit, ut satis ex se notum est. Nullum ergo figuramentum iudicatiue potest cognosci à Deo; sed tantum simpliciter apprehensivè, ut propositio nostra fert.

Supponimus autem in doctrina datâ, iudicium negatiuum Dei cognitionem esse recessiuam naturæ suæ ab obiecto positivo, quod negat: quæ ratione de iudicio nostro negatiuo philosophati sumus *suprà disputat. 2. q. 4.* neque aliter, quam per recessum ab obiecto positivo negato posse iudicari à Deo veritatem negatiuam oppositam, ut tum *ibidem*, tum maxime *disputat. 9. q. 3.* ostensum est. Idemque esse de apprehensione simplici Dei facienti hypothese negatiuam, iuxta dicta etiam de nostrâ *disputat. 2. q. 2. diuis. 2.* De quibus plura sunt dicenda in *Tract. de scient.*

79 Confirmo, & declaro amplius propositionem: Nam figurata prædicta eatenus solum concipiuntur à Deo, quatenus sine illis conceptis aliquas veritates Deus nequit cognoscere; alioquin superuacaneum, & imperfectum esset ea concipere; quandoquidem non sunt vera obiecta, atque adeò neque cognoscibilia à Deo iudicatiue, utpote, qui vera solum obiecta iudicare potest. Vel ergo huiusmodi veritates sunt conditionate, ita, ut earum conditiones sint dicta figurata; vel sunt absolute, relatæ tamen aliquo modo ad figurata ipsa (aliis

(alius enim generis esse non possunt, ut sine conceptis figmentis cognosci nequeant) si sint veritates prioris generis, compertum est, dum ea iudicantur, figmenta, quæ sunt conditiones non iudicari, sed tantum poni in hypothese per simplicem apprehensionem, iuxta dicta *disp. 2. q. 2.* & *disp. 10. q. 1.* si autem sint posterioris generis, ut ex iudicantur, non debent iudicari figmenta, ad quæ referuntur; sed tantum simpliciter apprehendi, iuxta doctrinam de cognitione relatiuorum datam etiam *suprà disp. 2. q. 3.* Tamen illa alias essent iudicabilia à Deo, qualia non sunt, utpote obiecta ex se falsa, ut vidimus.

80 Stat itaque Deum non iudicatuæ, sed apprehensiuæ duntaxat cognoscere, quæcunque entia rationis cognoscit, siue ea dependentur à cognitione creatà ipsorum, siue independentem cognoscit. Ex quo patet contra aliquos ex Auctoribus *suprà* relatis, Deum nec per assensum, nec per dissensum cognoscere vlla entia rationis. Quod autem huiusmodi apprehensiones simplices, quibus Deus concipit dicta entia rationis absque vllâ imperfectionis labe conueniant Deo; utpote, quæ prorsus sunt immunes ab omni deceptione & fallaciâ, ab omni obsecuitate, & confusione, eo quod nulla apprehensio simplex capax est fallitatis, iuxta doctrinam statutam *disp. 3.* clarissimæque, & perfectissimæ potest esse in suo genere, tamen circa obiectum fictum versetur; ex dicendis *Tractat. de scient.* conspiciendum fiet.

81 Verum contra doctrinam statutam obici potest primò. Deus omnia cognoscit, ut sunt in se, nec aliter, quam sunt in se cognoscere valet; sed figmentum rationis non est in se, ut cognoscitur, atque addò, ut est obiectiuè in mente illud cognoscentis. Ergo nec per simplicem apprehensionem, potest cognosci à Deo; alias huiusmodi apprehensio aut esset falsa, aut principium falsi iudicii, quorum vtrumque Deo repugnat. Ut luculentius respondeam noto: bifariam dici posse aliquid cognosci aliter quam est in se. Primò, quia cognoscitur per speciem alienam, & insit alterius obiecti, siue id, quod cognoscitur sit quid verum, ut Angelus; siue quid fictum, ut alter Deus. Secundò: quia cognoscitur ac si esset, cum verè non sit; sed fictitè, ut quando cognoscitur alter Deus existens, siue per propriam, siue per alienam speciem. Similiter bifariam dici potest aliquid cognosci, ut est in se. Primò: quia, quod cognoscitur re verà est, ut cognoscitur, eodemque prorsus modo in se ipso, quam obiectiuè in cognitione se habet. Secundò: quia licet id quod cognoscitur re verà non sit, representatur tamen per propriam, adeoque claram, & intuitiuam speciem, ut eodem prorsus modo appareat cognoscenti ac esset in se re verà, casu, quod esset. Hoc posito, respondeo ad argumentum, Deum non posse cognoscere aliquid aliter, quam sit in se priori modo; bene tamen posteriori. Quia cognoscere aliquid per speciem alienam, & insit alterius obiecti, uti nos pro hoc statu cognoscimus, imperfectionem præ se fert alienam à Deo. Apprehendere verò, ac sibi representare aliquid, quod verè non est, ut iudicetur, quod verè est, potius est perfectio Deo necessaria; ita tamen, ut quod sic apprehenditur, siue representatur, ut est in se representetur, iuxta secundum modum, hoc est, clarissimè, & intuitiuè, ac veluti per propriam speciem; non verò, ut est in se, iuxta primum modum, qui solum pro iudicio est Deo

Pharus Scient. Tom. 1.

necessarius, ne fallatur; non itidem pro simplici apprehensione, quæ nec est capax fallitatis, nec est per se principium iudicii falsi adhuc in nobis, qui semel apprehenso figmento indifferentes manemus ad ei dissentendum per iudicium verum, aut assentiendum per falsum. In Deo tamen neque hæc indifferentia habet locum, cum Deus non sit capax iudicii falsi. Ex quibus liquidd apparet, quo sensu sit verum, Deum omnia cognoscere, ut sunt in se, & quo sensu concedi possit cognoscere eum, seu apprehendere figmenta aliter, quam sunt in se.

Deinde obici potest. Veritas realis, & extra intellectum cognoscentis subsistens non potest in suo esse pendere à figmento non subsistente. Ergo nec potest ab illo pendere in cognosci: Ergo nullas est veritas, quam Deus non possit cognoscere independentem à figmentis. Ergo Deus non cognoscit figmenta; quandoquidem eo duntaxat titulo asseretur illa cognoscere: quia non potest, illis ignotis, aliquas cognoscere veritates. Confirmatur: quia obiecta ista: *Secundus Deus non existit: si Petrus existeret, loqueretur: si Deus non existeret, cuncta deficerent*, & cætera similia, verissima in se sunt independentem ab omni cognitione fingente, & consequenter ab omni figmento, quod, seclusa cognitione fingente, prorsus est nihil. Ergo Deus independentem etiam à figmentis cognoscit illa, subindeque non habet titulum cognoscendi figmenta.

Respondeo: veritates absolutas per se respectu uas aliquo modo ad figmenta, iuxta *superius* dicta, eo ipso non posse non ab illis pendere quoad cognosci, quamuis non dependant quoad esse: quia nulla relatio potest cognosci sine termino, quem per se respicit; & aliquæ sunt relationes, siue conceptus respectui, qui quoad esse non dependent à termino: quia possunt esse sine illo; imò sæpè petunt, illum non dari, ut in negationibus tum obiectiuis, tum intentionalibus, in aliisque huiusmodi cernere est. Et hac ratione respiciunt veritates prædictæ figmenta. Veritates autem conditionatæ sub conditione figmentorum interdum dependent quoad esse ab illis conditionatæ, quatenus si existerent illa, ab illis dependerent: interdum non dependent propter oppositam rationem, iuxta dicta de veritate conditionatorum *disputat. 10.* Semper tamen dependent, quoad cognosci: quia aliter, quam sub eorundem figmentorum hypothese nullatenus sunt cognoscibiles, seu iudicabiles, hoc ipso, quod sunt veritates conditionatæ sub conditione ipsorum. Veritas enim conditionata ut talis ex connotato dicit conditionem ex parte hypothese suppositam; siue illam insuper respectu intrinseco respiciat; siue secus, quod ad rationem veritatis conditionatæ impertinens est, ut etiam constat ex dictis *disputat. 10.* ampliùsque constabit ex dicendis in *Tractat. de scient.* Cum quo stat huiusmodi veritates, quæ ratione sunt à parte rei habere esse independentem ab omni cognitione fingente: quia sublata omni cognitione, re ipsa loqueretur Petrus, si existeret, verumque subinde est veritate obiectiuâ, fore ut ille loqueretur, sub conditione, quod existeret. Nam esse aliquid re ipsa sub conditione nihil est aliud, quam esse stante conditione, quæ alias non stat; quod sine connotatione existentie conditionis alias non existentis constare non potest; proindeque; neque cognosci, non apprehensum, & suppositum, ut existente conditione, quæ alias non existit,

C c 3 aut

aut absolute, aut pro aliquo signo, in quo, ut existens connotatur, & apprehenditur, iuxta doctrinam tum datam dicta *disp.* 10. tum dandam in *Tract. de scient.* Ex quo ad confirmationem patet, obiecta illa, quae proponuntur, vera quidem esse independentem ab omni cognitione fingente, non tamen sine aliquo genere respectus, siue connotationis ad id, quod est obiectum cognitionis fingentis, quodque figmentum appellamus.

84 Instabis. Etsi existentia Petri absolute sit figmentum, quatenus Petrus absolute non existit, ut ponitur, conditionate tamen verum quid est terminans verum iudicium Dei, quatenus verum est, Petrum existit, si existeret. Ergo etsi existentia Petri absolute sit figmentum, prout in hypothese, erit etiam quid verum. Ergo Deus titulo indicandi veritates conditionatas de conditionibus absolute fictitiis nullum apprehendit figmentum. Concesso antecedente, nego utramque consequentiam: quia, quod absolute est fictitium, prout positum in hypothese non est quid verum, tamen conditionate, prout subest alicui hypothese, quid verum sit. Obiectum enim apprehensionis constituentis hypothese, ut tale non est quid verum, sed quid suppositum, & fictum, cum per talem apprehensionem potius supponitur esse, quod vere non est, quam apprehendatur, quod est; cum tamen per iudicium hypotheticum, quod verum est conditionate ex facta hypothese iudicetur. Et quidem nihil esse verum, nisi vel absolute, vel conditionate manifestum est: quia nihil est vere iudicabile nisi aliquo ex his modis. sed obiectum apprehensionis constituentis hypothese, ut tale non est conditionate verum, cum, ut sic non supponat aliam hypothese: ergo si absolute non est verum, ut ponimus, prout conceptum per talem apprehensionem fictitium remanet, atque adeo per talem apprehensionem non quid verum, sed quid fictitium apprehenditur. Ex quo patet, eam in suum obiectum absolute quodam modo, atque suppositio tendere: cum tamen iudicium hypotheticum ipse conditionate tendat in suum. Cum quo bene componitur, idem obiectum posse utrumque actum terminare ita, ut idemnet sit conditio, & conditionatum, quod subinde ut est obiectum apprehensionis facientis hypothese, quid fictum; ut autem est obiectum iudicii conditionati, quid conditionate verum poterit esse, ut patet in illo exemplo posito.

85 Denique obicitur, Deus neque simplici affectu versatur circa figmenta: Ergo neque simplici cognitione cognoscit illa. Imprimis antecedens est falsum; nam Deus aliquo affectu siue amoris, siue odij potest circa figmenta versari, ut dicendum *suo loco*; sed, si admissio antecedenti, negari potest consequentia, dicendo, obiectum diuinae voluntatis dumtaxat esse bonum, aut malum verum; non item fictum. Diuini vero intellectus etiam ens fictum esse obiectum, eo quod diuina voluntas non eget amore, aut odio figmenti, ut aliquam veram bonitatem possit amare; sicut diuinus intellectus eget apprehensione figmenti, ut aliquam veritatem possit cognoscere, ob diuersam, quam habent naturam istae potentiae, & earum actus. De quo discrimine late agam in *Tract. de volunt.*

86 Ex quibus omnibus apparet, quanam entia rationis ficta cognoscat Deus, & qua ratione. Superest tamen modus determinandum, an, & qua ratione illa facere, seu fabricari dicendus sit. Quae quidem controversia parui momenti, & fere de modo loquendi est, supposito, quod Deus cognoscit eiusmodi

di entia rationis, prout statuimus, in quo de re ipsa, & grauior difficultas erat.

Propositio 5.

Deus omnia entia rationis ficta, quae cognoscit dicendus est facere: imò, si cum rigore, & proprietate loquendum sit, seruata exacte analogia ad entia realia, iuxta quam de entibus rationis philosophamur, solus Deus dicendus est facere talia entia rationis, creaturas verò dum ea cognoscunt iam supponere facta.

Quoniam per eam dumtaxat cognitionem censendum est fieri ens rationis, per quam primo cognoscitur quoad esse fictitium; alia enim cognitiones eius, quae subsequuntur, non faciunt, sed supponunt factum, ut *supra quest.* 1. *num.* 19. statutum est: sed cognitio diuina de quouis dictorum entium rationis quoad esse fictitium prior est tempore, imò aeternitate, quam omnis de eodem cognitio creata, ut constat: igitur talia entia rationis per solam cognitionem diuinam, non item per creatam, & consequenter a Deo solo dicenda sunt fieri. Loquor autem de cognitione diuinā habente pro obiecto ens rationis quoad esse fictitium; nam, quae habet pro obiecto ens rationis quoad esse intentionale, seu potius quoad praesentiam intentionalem, quam illud habet, aut potest habere in intellectu creatum prout terminata ad talem praesentiam intentionalem praecise non est factiua entis rationis: quia, ut sic non habet pro obiecto aliquid fictum, sed aliquid verum, nimirum cognitionem creatam aut existentem, aut possibilem de ipso ente fictitio.

Adde, si quoduis ex dictis entibus rationis tangit Deus pluribus cognitionibus quoad esse fictitium, iuxta doctrinam vniuersalem de multiplicatione actuum scientiae diuinae circa idem obiectum tradendam in *Tract. de scient.* Videndum esse, iuxta ibi dicenda, an istae cognitiones aliquem ordinem habeant prioris, & posterioris, an secus. Nam si habent ordinem, sola cognitio, quae fuerit prior aliis, efficiet ens rationis; posteriores verò non item; sed supponent factum, iuxta dicta. Si verò non habent ordinem; sed comitanter se habent, per omnes eas simul dici poterit fieri ens rationis: quia se habebunt sicut plures causae concurrentes ad dandum esse eidem effectui. Et haec, siue omnes istae cognitiones de ente rationis ab intellectu diuino conceptae sint independentem a cognitione creatā de eo, siue aliqua conceptae sint dependentem. Per utrumque namque cognitionum genus potest ens rationis quoad esse fictitium concipi a Deo; atque adeo etiam fieri, si non supponatur factum per prauiam aliquam cognitionem eiusdem Dei.

Obiici tamen solet primo contra propositionem. Effectio entis rationis est cognitio confusa habitata per species alienas, & abstractiua, qualis in nebis reperitur, qui ob id plura entia rationis facere cogimur, quia cognitio nostra adeo imperfecta est, non facturi profecto, si res prout sunt in se clares, & perfecte aspiceremus: Ergo Deus, cuius cognitio summe perfecta est, non potest ens rationis efficere. Respondeo titulo cognitionis imperfectae habitatae per species alienas, qualis est nostra, a nobis quidem solis, non item a Deo fieri omnia entia rationis supposititia; atque ea etiam ficta, quae a cognoscentibus per proprias species concipi nequeunt. Esse tamen alia entia rationis ficta, quorum effectio cognitioni abstractiua, & obscura propria non est; sed cognitioni intuitiua, & clara, qualis est diuina potest

Disp. XIII. De identit. & dist. rerum. Quæst. I. 307

potest competere. Deus enim non solum potest, sed etiam tenetur cuiusmodi figmenta concipere, siue apprehendere ad plures veritates capiendas, & iudicandas, quæ sine illis apprehensis iudicare non possent. Hoc autem ipso, quod illa concipit, longè antequàm concipiatur ab omni creatura, illa utique se solo facere dicendus est. Quæ omnia ex dictis in superioribus satis sunt nota.

90 Secundo obiicitur. Effectio entis rationis est fictio quædam: sed Deo tribuere fictionem absolum est. Ergo non est dicendus Deus entia rationis facere. Respondeo, nullum esse inconueniens, si asseramus, Deum fingere entia rationis, quatenus verbum *fingo* significat idem, quod *formo*: quatenus verò significat idem, quod *mentior*, aut *fallor*, nequitiam est Deo tribuendum. Impossibile quippe est, Deum esse mendacem, aut falli. Quamquam enim nos ob nostram imperfectionem multa figmenta attingamus per iudicium falsum, multa etiam falso proferamus, atque ita fallamur, & mentiamur, fingamurque in hoc sensu; Deus tamen nullum figmentum tangere potest iudiciuè; sed tantum per simplicem apprehensionem incapacem veritatis, & falsitatis, ab omni proinde fictione huius generis prorsus immunem.

DISPUTATIO XIII.

De identitate, & distinctione entium, seu rerum, atque adeò obiectorum intellectus humani.

IN hac disputatione primùm de identitate, & distinctione rerum in vniuersum agam; deinde de identitate, & distinctione obiectorum humanæ intellectus, quæ talium. Et quoniam non solum entia realiter inter se distincta; sed etiam formalitates cuiusvis entis siue creati siue increati obiecta sunt intellectus humanæ, de vtrorumque identitate, & distinctione agendum impræsentiarum est. Dicuntur autem formalitates eiusdem entis, quæ veluti partes sunt eius ratione, seu conceptione nostrâ: Cuiusmodi sunt in homine prædicata substantiæ, viuentis, sensibilis, rationalis; admiratiui, risibilis, &c. Et in Deo prædicata increati, æterni, immensi, boni; sapientis, omnipotentis, iusti, &c. attributa Dei dici solent.

QVÆSTIO I.

Quid sit identitas, & quæplex?

2 **D**plex imprimis identitas est distinguenda, formalis vna; fundamentalis alia. Identitas formalis nihilo differt ab actu essendi substantiuo significato per verbum *esse* substantiuè vsurpatum, vti vsurpatur cum dicimus: *Petrus est rationalis*, aut *Petrus est Petrus*, iuxta dicta *disput. 9. quæst. 1.* perinde quippe est asserere: *Petrus est rationalis*, aut *Petrus est Petrus*, atque asserere: *Petrus est idem cum rationali*, aut *Petrus est idem cum Petro* seu *cum se ipso*. Fundamentalis autem identitas ipsa est essentia cuiusque rei, cuiusque ve obiecti con-

ceptus, accepto hoc nomine *essentia*, vt iam communiter accipitur, pro eo quod vnumquodque est in se; non verò pro dicto actu essendi substantiuo à formali identitate indistincto, quem ex sua primâ etymologiâ significabat; vt pluribus explicatum est *supra dicta disput. 9. quæst. 1. & 2.* Appello autem essentiam identitatem fundamentalem: quia quodlibet hoc ipso, quod habet essentiam, est id, quod est; atque ita fundamentum præbet, vt intellectus noster illud aut sub eodem, aut diuersis conceptibus apprehensum, ad ipsummet comparet, siue de ipso prædictet per actum essendi substantiuum, in quo consistit formalis identitas.

Solet autem identitas frequenter per negationem distinctionis significari, eo quod non possunt non esse identificata ea, quæ sunt non distincta, seu indistincta: quia tamen distinctio duplex excogitari potest, iuxta postea dicenda; alia positua consistens in actu positiuo, quo dicitur vnumquodque distingui ab alio: alia negatiua consistens in negatione identitatis, quâ dicitur vnumquodque non esse aliud. Idcirco indistinctio, per quam significatur identitas, bifariam venit vsurpanda. Primò: pro negatione distinctionis posituæ; secundò: pro negatione distinctionis negatiuæ. Ex quibus duabus indistinctionibus, secunda ipsissima est formalis identitas, quam *num. 2.* expoluimus. Explicata tamen, conceptaque à nobis per modum negationis sui contradictori, vt lux per negationem tenebrarum, & visus per negationem cæcitatis, & quouis extremum contradictionis positiuum per negationem negatiui explicari, & concipi potest, sæpeque solet; eo quod quodlibet eorum apud nos formalis exclusio, & siue remotio, siue negatio alterius est, iuxta dicta *disput. 4. num. 69. & 80.* Prima verò dictarum duarum indistinctionum non formaliter, sed illatiue duntaxat, atque adeò improprie appellanda venit identitas, quatenus, quæ non sunt distincta posituè consequenter nequeunt esse identificata; sicut, quæ non sunt dissimilia posituè, consequenter nequeunt non esse similia; & quæ non sunt posituè inæqualia, consequenter nequeunt non esse æqualia, iuxta dicenda latius, *quæst. 2.* Vnde patet solam indistinctionem oppositam distinctioni negatiuæ venire identitatem dicendam, proprie loquendo; si tamen distinctio aliqua negatiua, quæ proprie sit talis sit astruenda. De quo *quæst. 2.*

4 Ex quibus colligitur primò: identitatem formalem bifariam posse, solereque concipi à nobis; posituè videlicet, vt actus essendi substantiuus, qui identitas dicitur; & negatiuè, vt negatio sui contradictori, quæ indistinctio appellatur. Vtroque autem modo concepta eadem obiectiua formalitas censenda est, iuxta doctrinam vniuersalem tradendam *infra quæst. 9.* Vnde constabit, quomodò eadem obiectiua formalitas diuersis modis etiam obiectiuis concipi possit.

5 Secundo colligitur: identitatem formalem vtrouis dicto modo sumptam relationem quamdam esse ex conceptu suo: quia vtrouis dicto modo sumpta actus quidam est ex conceptu suo aut positiuus, aut negatiuus; omnis autem actus, ex suo concepta relatio quædam est, siue respectus subiecti ad terminum iuxta doctrinam supra statutam *disput. 8. quæst. 2.* Vnde infero, non bene Soar. *disputat. 7. Metaph. sect. 3.* diuissile identitatem in relatiuam, & negatiuam, quasi indistinctio, quam ipse appellat identitatem negatiuam, conceptus relatiuus non sit. Melius profectò diuissile in positiuam, & negati-

Cc 4 lūm